4. मम परिवारः

PDBYRV

एकस्मिन् ग्रामे जगत्पालो नाम एकः सज्जनो वसतिस्म। तस्य परिवारः सीमित-परिवारः अस्ति । तस्य पत्नी कला अस्ति । जगत्पालः सप्तत्रिंशद्वर्षीयः कला द्वात्रिंशद्वर्षीया च स्तः । जगत्पालस्य हृदयमतीवोदारं, कलायाः स्वभावश्चातीव मधुरो विद्यते । तौ दम्पती सुखेन निवसतः।

तयोः द्वे सन्तती स्तः । एकस्तनयः एका तनया च। तनयस्य नाम सुरेशः तनयाश्च नाम प्रतिभा अस्ति । सुरेशः एकादशवर्षीयः प्रतिभा सप्तवर्षीया च । सुरेशः सप्तम्-कक्षायां पठति प्रतिभा तृतीय-कक्षायां च ।

आम्रनिम्बकादिवृक्षैः आच्छादितं जगतपालस्य गृहमत्यन्तं रमणीयं वर्तते । जगत्पालः एकः योग्यः कुशल-कृषकः । सः सर्वदा कृषि कर्मणि व्यापृतः स्वकर्त्तव्यं पालयति । सः परिश्रमं कृत्वा स्वक्षेत्रे पर्याप्तमन्नं शाकं फलं च उत्पादयति । तस्य गृहे एका श्वेत-वर्णा धेनुः वर्तते । सा दुग्धं ददाति ।

सुरेशः प्रतिभा च स्वास्थ्यप्रदं पुष्टिप्रदं च भोजनं कुरुतः । तयोः आहारे शाकस्य फलस्य चाधिक्यं वर्तते । तौ भ्रातृभगिन्यौ यथेच्छं दुग्धं पिबतः । स्वच्छानि वस्त्राणि परिधाय प्रसन्नौ स्वस्थौ तौ मातरं पितरं च प्रणम्य पठनाय स्व विद्यालयं प्रति गच्छतः ।

कला एका स्वस्था आदर्शभूता च गृहिणी अस्ति । पति जगत्पालोऽपि स्वपत्नीं कलां बहु मन्यते । अनेन कारणेन परस्परस्नेह-सौहार्द्रबध्दः अयं लघुपरिवारः एकः आदर्शपरिवारः । आहारस्य वस्त्रस्य गृहस्य च व्यवस्था लघुपरिवारे एव समुचितरूपेण भवति । लघुपरिवारेणैव समाजस्य राष्ट्रस्य च कल्याणं भवितुम् अर्हति ।

शब्दार्थाः

एकस्मिन् ग्रामे	-	एक गांव में ।
वसति	-	रहता है ।
जगत्पालस्य	-	जगतपाल का ।
कक्षायाम्	-	कक्षा में ।
आच्छादितम्	-	ढका हुआ ।
कर्मणि	-	कर्म में ।
व्यापृतः	-	लगा हुआ, तत्पर ।
तस्य गृहे	-	उसके घर में ।
दम्पती	-	पति-पत्नी ।
निम्ब	-	नीम का वृक्ष ।
तनयः	-	पुत्र
तनया	-	पुत्री ।
शाकम्	-	सब्जी ।
प्रणम्य	-	प्रणाम करके ।
अनेन-कारणेन	-	इस कारण से ।
अर्हति	-	योग्य है ।

अभ्यासः

1. निम्नांकित प्रश्नों के उत्तर संस्कृत भाषा में दीजिए ।

क. जगत्पालस्य हृदयं कीदृशम् अस्ति ?

ख. प्रतिभा कस्यां कक्षायां पठति ?

ग. कीदृशः परिवारः सुखीपरिवारः ?

घ. कला कीदृशी गृहिणी आसीत् ?

2. खाली स्थान पूर्ण कीजिए -

क. तयोः आहारे .... चाधिक्यं वर्तते ।

ख. जगत्पालस्य गृहम् अत्यन्तम् .... वर्तते ।

3. संस्कृत में अनुवाद कीजिए ।

क. जगत्पाल का हृदय उदार है ।

ख. उसकी पत्नी का नाम क्या है ?

ग. उसके पुत्र का नाम सुरेश है ।

घ. सुरेश किस कक्षा में पढ़ता है ?

ङ. यह छोटा परिवार है ।

4. निम्न का संधि विच्छेद कीजिए ।

क. तनयाश्च

ख. जगत्पालोऽपि

ग. एकस्तनयः

घ. परिवारेणैव